Thực trạng lồng ghép Biến đổi khí hậu trong các chính sách phát triển kinh tế - xã hội của Sơn La

Nguyễn Đức Anh
Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Số 24 H2, Khu đô thị mới Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội
Tel: 04 3556-4001 Fax: 04 3556-8941
www.nature.org.vn

Nội dung trình bày

- Đánh giá mức độ lồng ghép vấn đề BĐKH trong các chính sách địa phương
- Xem xét các tác động của chính sách đối với ngành nông nghiệp trong bối cảnh BĐKH
- Xem xét các hạn chế trong các chính sách liên quan đến BĐKH và ngành nông nghiệp
- Đề xuất các khuyến nghị giải quyết những hạn chế trên

Vấn đề lồng ghép BĐKH trong chính sách

- Quy hoạch tổng thể phát triển KT-XH giai đoạn 2006-2020 và Kế hoạch phát triển kinh tế xã hội 5 năm (2011-2015) phê duyệt tại Nghị quyết 339/2010/NQ-HĐND.
- Nghị quyết 51/2013/NQ-HĐND về điều chỉnh bổ sung kế hoạch phát triển kinh tế xã hội 5 năm (2011-2015)
- Kế hoạch ứng phó với BĐKH của tỉnh Sơn La đến năm 2020 (phê duyệt tại Quyết định 1001/2012/QĐ-UBND).
- Quy hoạch sử dụng đất của tỉnh Sơn La.
- Quy hoạch bảo vệ và phát triển rừng tỉnh Sơn La đến năm 2015 và định hướng đến năm 2020 (phê duyệt tại Quyết định 2188/2008/QĐ-UBND).
- Quy hoạch bảo tồn Đa dạng sinh học.
- Quy hoạch rà soát, bổ sung quy hoạch phát triển nông nghiệp, nông thôn tỉnh Sơn La giai đoạn 2009-2020 (phê duyệt tại Quyết định 3338/2009/QĐ-UBND).
- Đề án xây dựng Nông thôn mới tỉnh Sơn La đến năm 2020 (phê duyệt tại Quyết định 2360/2012/QĐ-UBND).

Vấn đề lồng ghép BĐKH trong chính sách

- BĐKH chưa được lồng ghép, hoặc lồng ghép không rõ ràng trong các chính sách.
- Các quy hoạch/kế hoạch có liên quan trực tiếp đến BĐKH, bảo vệ và phát triển rừng, bảo vệ đa dạng sinh học có đề cập trực tiếp BĐKH ngay từ trong quan điểm và mục tiêu.
- Các quy hoạch tổng thể KT-XH, Kế hoạch phát triển 5 năm (2011-2015) và trong các quy hoạch ngành nông nghiệp cũng không đề cập BĐKH trong quan điểm xây dựng;
- Phần lớn nội dung thích ứng và ứng phó với BĐKH chỉ được đề cập trong các giải pháp thực hiện, như: tăng độ che phủ rừng, bảo vệ và phát triển rừng, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, quy hoạch vùng sản xuất phù hợp, sử dụng giống chăn nuôi hợp lý, sử dụng các công nghệ và kỹ thuật trồng trọt và chăn nuôi hiện đại, phù hợp để giảm khả năng phát thải khí nhà kính…
- Các quy hoạch ngành Công thương: Thủy điện, Khoáng sản không đề cập đến các nội dung liên quan BĐKH

Tác động của các chính sách đến ngành nông nghiệp trong bối cảnh BĐKH

- **Tác động đến tài nguyên đất:**
  - Diện tích đất nông nghiệp sẽ được tăng lên trong giai đoạn 2010-2020 (từ 888.412 ha lên 1.076.470 ha), nhưng diện tích đất trồng lúa nước sẽ giảm từ 4,2% xuống 3,31% tổng diện tích đất nông nghiệp.
  - Giảm đất trồng lúa nương, tăng đất trồng cây lâu năm, đất rừng
  - Các hoạt động phát triển như khai khoáng, thủy điện, giao thông cũng có tác động không nhỏ đến tài nguyên đất và hoạt động sản xuất nông nghiệp. Diện tích đất cho hoạt động khoáng sản cũng tăng từ 289 ha (năm 2010) đến 341 ha (năm 2015) và 367 ha (năm 2020).
  - Vấn đề tái định cư những cộng đồng bị ảnh hưởng do các hoạt động phát triển, hoặc di dời khỏi vùng có nguy cơ thiên tai cũng sẽ gây áp lực không nhỏ đối với quỹ đất dành cho sản xuất nông nghiệp và bảo vệ rừng.

- **Tác động đến thay đổi cơ cấy cây trồng và quy hoạch:**
  - Các chính sách phát triển kinh tế của Sơn La tập trung ưu tiên xây dựng nền nông nghiệp phát triển toàn diện theo hướng hiện đại, bền vững, sản xuất hàng hóa lớn có năng suất, chất lượng, hiệu quả và có tính cạnh tranh cao.
  - Thực hiện giảm dần việc trồng các cây lương thực trên đất dốc sang trồng các cây công nghiệp/rừng trồng có giá trị cao.
  - Cây cao su và cà phê được lựa chọn là hai cây cây công nghiệp phát triển chủ yếu cho việc chuyển dịch cơ cấu cây trồng trên đất dốc.

- **Tác động đến việc giảm thiểu phát thải khí nhà kính**
  - Các chính sách về bảo vệ và phát triển rừng, đa dạng sinh học của tỉnh Sơn La đang phù hợp với mục tiêu bảo vệ rừng, giảm phát thải khí nhà kính theo Kế hoạch hành động quốc gia ứng phó với BĐKH, đề án giảm phát thải khí nhà kính trong nông nghiệp
  - Tăng độ che phủ rừng lên 55% vào năm 2015, và 60% vào năm 2020. Tốc độ phát triển rừng trồng mới đạt khá cao, năm 2013 tăng 278,1% so với năm 2012
  - Đề án xây dựng nông thôn mới có đề cập đến nhiệm vụ nâng cao chất lượng an toàn sản phẩm nông nghiệp, khí sinh học, giảm phát thải khí nhà kính trong chăn nuôi. Áp dụng mô hình chất đốt biogas
  - Ứng dụng khoa học công nghệ trong canh tác, sản xuất nông nghiệp

Một số hạn chế đối với chính sách liên quan đến nông nghiệp trong bối cảnh BĐKH

- Các mục tiêu của từng quy hoạch và kế hoạch phát triển chưa thống nhất với nhau
- Việc xây dựng các chính sách về BĐKH chưa tính toán việc cân đối nguồn lực thực hiện.
- Chưa có chính sách ứng phó đối cho các nhóm dễ bị tổn thương như nông dân, phụ nữ…
- Chưa cập nhật kế hoạch hành động BĐKH theo kịch bản mới nhất của Bộ TNMT.
- Các chính sách của địa phương chưa đề cập nhiều đến vai trò của các cộng đồng và các tổ chức cộng đồng trong việc xây dựng và thực hiện các giải pháp ứng phó với BĐKH và thực hiện xây dựng nền nông nghiệp xanh, thân thiện môi trường.

Khuyến nghị

- Cần thiết phải thực hiện việc lồng ghép các giải pháp thích ứng và giảm thiểu tác động đến BĐKH vào trong các chính sách phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.
- Hoàn thiện và cân đối lại nguồn lực thực hiện các kế hoạch về tăng trưởng xanh và BĐKH ở địa phương.
- Xây dựng kế hoạch thích ứng với BĐKH cho nông dân, một nhóm người được xem là yếu thế, đặc biệt là đối với nông dân người dân tộc thiểu số ở Sơn La.
- Cập nhập kịch bản BĐKH của tỉnh Sơn La theo kịch bản năm 2012 của Bộ Tài nguyên & Môi trường, và xây dựng quy hoạch phát triển các cây trồng chủ lực (cà phê, cao su) phù hợp với điều kiện địa phương và bối cảnh BĐKH.
- Tăng cường việc tiếp cận thông tin đối với cộng đồng/xã hội, đặc biệt đối với nông dân ở địa phương.

Trân trọng cảm ơn!